

ปัญหาทางกฎหมายของการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*
LEGAL PROBLEMS CONCERNING THE SELECTION OF SENATORS
UNDER THE CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND
BUDDHIST ERA 2560 (2017)

เพทาย ทัทมงคล¹, ส้งเวียน เทพผา² และ โกเมศ ขวัญเมือง³

Pataiy Thapmongkhon¹, Sungwian Thappha² and Gomes Kwanmueng³

¹⁻³คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻³Faculty of Laws, Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: thap231958@gmail.com

วันที่รับบทความ: 12 กรกฎาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 2 สิงหาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 4 สิงหาคม 2568

Received 12 July 2025; Revised 2 August 2025; Accepted 4 August 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายของการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมประชาชนในการบริหารประเทศ ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย และ 3) ข้อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งวุฒิสภาของประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

Citation:

*

เพทาย ทัทมงคล, ส้งเวียน เทพผา และ โกเมศ ขวัญเมือง. (2568). ปัญหาทางกฎหมายของการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(4), 1065-1081.

Pataiy Thapmongkhon, Sungwian Thappha and Gomes Kwanmueng. (2025). Legal Problems Concerning The Selection Of Senators Under The Constitution Of The Kingdom Of Thailand Buddhist Era 2560 (2017). Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(4), 1065-1081.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ไทยฉบับต่างๆ บทความ วารสาร เอกสารทางด้านกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศ
แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ไม่เป็นประชาธิปไตย 2) ประชาชนไม่มีส่วนร่วม
ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ทำให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้มานั้นไม่สามารถเข้าใจความ
เป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส และ
ประเทศญี่ปุ่น แล้วการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาล้วนมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนทั้งสิ้น
3) ข้อเสนอแนะในครั้งนี้ รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย
ควรต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนจำนวนจังหวัดละ 2 คน รวมทั้งประเทศ
152 คน เป็นตัวแทนของแต่ละจังหวัด และควรต้องกำหนดคุณสมบัติผู้สมัครจะต้องไม่ต่ำกว่า
ปริญญาตรี เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภามีอำนาจและหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมายที่สภา
ผู้แทนราษฎรเสนอเข้าสภา และแต่งตั้งถอดถอนผู้มีตำแหน่งสำคัญๆ ในองค์กรต่างๆ จึง
จำเป็นต้องให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่

คำสำคัญ: วุฒิสภา, การเลือกตั้ง, เหมาะสม

Abstract

This research aims to: 1) examine the legal issues regarding the acquisition of members of the Senate under the Constitution of the Kingdom of Thailand, Buddhist Era 2560 (2017); 2) study public participation in national governance in accordance with democratic principles; and 3) provide recommendations for amendments to the laws related to the acquisition of the Senate in Thailand. This research was qualitative, collecting data from various Thai constitutions, articles, journals, and legal documents from both Thai and foreign sources, and then analyzing and comparing them.

The research findings reveal that: 1) the process of acquiring members of the Senate on Thailand Buddhist Era 2560 (2017) Constitution

of the Kingdom was not democratic; 2) the public has no participation in the election of Senate members, leading to a Senate that does not understand the people's living conditions. Compared to the systems in the United States, the Republic of France, and Japan, all Senate members were elected directly by the people; 3) the recommendation proposed here was that the appropriate method for acquiring Senate members in Thailand should be through direct elections by the public, with two representatives from each province, totaling 152 members for the entire country. Candidates should have at least a bachelor's degree, as the Senate was responsible for reviewing laws proposed by the House of Representatives and for appointing and removing key figures in various organizations, making it necessary for senators to possess the knowledge and ability to perform these duties effectively.

Keywords: Senate, Elections, Suitability

บทนำ

จากการที่คณะราษฎรได้ทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองของราชอาณาจักรสยามจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรที่เป็นกฎเกณฑ์ในการปกครองประเทศเป็นครั้งแรก โดยพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยที่มุ่งให้มีการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย อำนาจสูงสุดเป็นของราษฎร และเป็นการปกครองแบบรัฐบาลภายใต้รัฐธรรมนูญหรือแบบสมัชชา (Government of the Assembly) มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร (สมัยศ เชื้อไทย, 2540 : 17-19)

ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญถาวรฉบับแรกของประเทศไทย ได้บัญญัติหลักการที่สำคัญ คือ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวสยาม พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ผ่านทางสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และศาล ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Power) โดยกำหนดให้ประเทศเป็นการปกครองระบบรัฐสภา (Parliamentary System) ใช้ระบบสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, 2552 : 236-237)

เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ได้ใช้มานาน เหตุการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมากประกอบกับประเทศไทยต้องการสมัครเป็นภาคีองค์การสหประชาชาติ เพื่อต้องการแสดงให้ชาวโลกเห็นว่า ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเต็มรูป จึงสมควรปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เหมาะสมกับสภาพการณ์บ้านเมืองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 จึงมีการบัญญัติหลักการที่สำคัญโดยให้มีการปกครองในระบบรัฐสภา โดยใช้ระบบสองสภา ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร และ พฤษสภา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่มีบทบัญญัติให้มีการปกครองในระบบรัฐสภาโดยใช้ระบบสองสภามีดังต่อไปนี้คือ มี 2 สภา สภาผู้แทนราษฎร และ พฤษสภา (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2548 : 5)

ใน ปี 2557 คสช. ยึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ตั้งแต่เวลา 16.30 น. หลังรัฐประหารมีประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 สิ้นสุดลง ยกเว้นหมวด 2 คณะรัฐมนตรีรักษาการหมดอำนาจ ตลอดจนให้ยุบวุฒิสภา จนเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2557 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งให้มีสถานะนิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา วันที่ 21 สิงหาคม 2557 สภามีมติเลือก พล.อ. ประยุทธ์ เป็นนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ คสช. ยังได้ดำเนินการภารกิจด้านการปฏิรูป โดยการตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ซึ่งต่อมาถูกยุบและตั้งเป็นสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) รวมถึงการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ นั่นคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในปัจจุบัน ก่อนคืนอำนาจให้ประชาชนเลือกตั้งใหม่ในอีก 5 ปีต่อมา คือ วันที่ 24 มีนาคม 2562 (THE STANDARD TEAM, 2566)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดที่มาของสมาชิกวุฒิสภาเอาไว้ใน ส่วนที่ 3 ว่าด้วยวุฒิสภา ดังนี้

วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

การแบ่งกลุ่ม จำนวนกลุ่ม และคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม การสมัครและรับสมัครหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลื่อนบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน และมาตรการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้การเลือกกันเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้การเลือกตั้งกล่าวเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จะกำหนดมิให้ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกด้วยวิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้

ให้ดำเนินการตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศเพื่อให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยในระดับประเทศ

ในกรณีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าเพราะเหตุตำแหน่งว่างลงหรือด้วยเหตุอื่นใดอันมิใช่เพราะเหตุถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา และไม่มีรายชื่อบุคคลที่สำรองไว้เหลืออยู่ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ แต่ในกรณีที่มีสมาชิกวุฒิสภาเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดและอายุของวุฒิสภาเหลืออยู่เกินหนึ่งปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่วุฒิสภามีสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งกล่าวอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การกำหนดดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำความในมาตรา 104 มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 107)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติให้รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน และวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลในกลุ่มอาชีพด้านต่าง ๆ

การเลือกสมาชิกวุฒิสภา (สว.) 2567 เสร็จสิ้นไปแล้วเมื่อวันที่ 27 มิ.ย. ที่ผ่านมา การสรรหา สว. ครั้งนี้เป็นระบบที่ให้ผู้สมัคร “เลือกกันเอง” ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ 2560 ซึ่งมีขึ้นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย ทำให้การสรรหา สว. ในครั้งนี้เกิดขึ้นท่ามกลางความคลุมเครือที่ประชาชนภายนอกไม่มีทางรู้เลยว่ามิอะไรเกิดขึ้นในกระบวนการเลือก สว. บ้าง คุณสมบัติสำคัญของ สว. คือ สว. ต้องเป็นอิสระทางการเมือง ไม่ฝักใฝ่หรืออยู่ภายใต้พรรคการเมืองใด ๆ และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถจากหลากหลายกลุ่มอาชีพ แต่ผลที่ออกมากลับกลายเป็นว่าผู้สมัครหลายคนเกาะกลุ่มกันคะแนนนำโด่ง ประวัติการทำงานไม่สัมพันธ์กับกลุ่มอาชีพที่สมัคร และมีสัญญาณความเกี่ยวข้องของกลุ่มการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ (دنพร สุปัญญา, 2567)

คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เปิดเผยว่า มีผู้ที่สามารถผ่านการคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ระดับจังหวัด 3 พันคน ที่จะเข้าสู่การเลือกรอบสุดท้ายระดับประเทศ วันที่ 26 มิถุนายนนี้ แม้จะมีผู้ร้องเรียนปัญหาการเลือก สว. รวม 80 ครั้ง ขณะที่นักวิชาการเชื่อว่า สว. ที่ได้จะไม่สะท้อนความหลากหลาย และจะสร้างปัญหาในอนาคต

นายอิทธิพร บุญประคอง ประธาน กกต. กล่าวกับสื่อมวลชนว่า การเลือกตั้ง สว. ในวันอาทิตย์ที่ผ่านมา โดยรวมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย “สามารถจะยืนยันเรื่องโดยตรงกับ กกต. ได้ หรือสามารถไปยื่นกับศาลฎีกาก็ได้เช่นกันภายใน 3 วัน ในส่วนที่เป็นคำร้องที่มีขึ้นตั้งแต่ระดับอำเภอมี 78 คำร้อง มีเกี่ยวกับคำร้อง ต้องตรวจสอบว่า พยานหลักฐานที่นำมายื่นเป็นพยานหลักฐานที่แท้จริงหรือไม่ ถ้าจริงก็เข้าสู่กระบวนการไต่สวน สอบสวนอย่างรวดเร็ว” นายอิทธิพร กล่าว

กกต. เปิดเผยว่า มี สว. ที่ได้รับเลือกให้ไปเลือกอีกครั้งในระดับประเทศ 3,000 คน แบ่งเป็นชาย 2,164 คน และหญิง 836 คน มีผู้ไม่มารายงานตัวในการเลือกระดับจังหวัด 497 คน ตามกำหนดการ ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกระดับจังหวัดจะต้องเข้ารับการคัดเลือก

ระดับประเทศในวันที่ 26 มิถุนายน 2567 หลังจากนั้น กกต. กำหนดจะประกาศรายชื่อ สว. 200 คน ที่ผ่านการเลือกตั้งในวันที่ 2 กรกฎาคม 2567 (BBC New ไทย, 2567)

จึงมีความจำเป็นต้องศึกษารูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมสำหรับ ประเทศไทย โดยวิธีการศึกษาเปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, 2550 และ 2560 และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ของต่างประเทศ เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยให้มีความเป็นประชาธิปไตยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายของการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมประชาชนในการบริหารประเทศ ซึ่งจะสอดคล้องกับ หลักประชาธิปไตย
3. ข้อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งวุฒิสภาของ ประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาปัญหาทางกฎหมายของการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นั้น การอ้างอิงแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐศาสตร์และ นิติศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญในการวิเคราะห์ความชอบธรรม ความชอบด้วยกฎหมาย และ ผลกระทบต่อระบอบประชาธิปไตย ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหลัก ๆ มีดังนี้

1. ทฤษฎีประชาธิปไตย (Democratic Theory)

แนวคิด ประชาธิปไตยคือระบอบการเมืองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยผ่านกลไกการเลือกตั้งที่โปร่งใสและเป็นธรรม

การนำมาใช้ การได้มาซึ่ง ส.ว. โดยการสรรหาแทนการเลือกตั้งถือเป็นการลดบทบาทของประชาชนในการกำหนดอนาคตทางการเมือง และขัดต่อหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและความชอบธรรมจากประชาชน (Legitimacy by Consent) (Dahl, 1989)

นักคิดสำคัญ Robert A. Dahl, Joseph Schumpeter

2. ทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers)

แนวคิด อำนาจอัฐควรแบ่งเป็นสามฝ่าย คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยไม่ถูกตรวจสอบ

การนำมาใช้ การแต่งตั้ง ส.ว. โดยคณะรัฐประหาร (คสช.) และไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลจากภาคประชาชนหรือองค์กรอิสระ เป็นการรวมศูนย์อำนาจ ขัดต่อหลักการถ่วงดุล (Checks and Balances) (Montesquieu, 1748)

นักคิดสำคัญ Montesquieu

3. ทฤษฎีความชอบธรรมของอำนาจ (Legitimacy of Power)

แนวคิด อำนาจอัฐต้องได้รับความชอบธรรมจากสังคมและกฎหมาย การใช้อำนาจโดยไม่มีที่มาจากประชาชนจะก่อให้เกิดวิกฤตศรัทธาในระบบการเมือง

การนำมาใช้ การแต่งตั้ง ส.ว. โดยคณะรัฐประหารที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง เป็นปัญหาเชิงความชอบธรรม (legitimacy crisis) และเป็นเครื่องมือค้ำจุนอำนาจเผด็จการ (Weber, 1978)

นักคิดสำคัญ Max Weber

4. ทฤษฎีรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism)

แนวคิด รัฐธรรมนูญต้องเป็นเครื่องมือในการจำกัดอำนาจรัฐและคุ้มครองสิทธิของประชาชน มิใช่เครื่องมือเพื่อการรวมศูนย์อำนาจ

การนำมาใช้ รัฐธรรมนูญ 2560 ถูกวิพากษ์ว่าเป็น "รัฐธรรมนูญเพื่อสืบทอดอำนาจ" ซึ่งออกแบบให้มี ส.ว. ที่ไม่ยึดโยงกับประชาชน และทำหน้าที่ค้ำจุนฝ่ายบริหาร มากกว่าจะทำหน้าที่ถ่วงดุลอำนาจอย่างแท้จริง (Tushnet, 2008)

นักคิดสำคัญ Mark Tushnet, Carl Schmitt

5. ทฤษฎีระบอบอำนาจนิยมแบบเลือกตั้ง (Electoral Authoritarianism)

แนวคิด รัฐบาลที่ใช้กลไกประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้ง แต่ควบคุมองค์กรตรวจสอบและออกแบบกลไกเพื่อคงอำนาจไว้

การนำมาใช้ รัฐธรรมนูญ 2560 และระบบการได้มาซึ่ง ส.ว. สะท้อนลักษณะของระบอบประชาธิปไตยจอมปลอม (façade democracy) ที่มีการเลือกตั้งเพียงบางส่วน ขณะเดียวกันมีองค์กรตรวจสอบที่ถูกควบคุมโดยฝ่ายอำนาจเดิม (Schedler, 2006)

การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดข้อถกเถียงทั้งในด้านกฎหมายและรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะในเรื่องความชอบธรรมและความสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย กลไกที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะกรรมการสรรหา ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน อันเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ภายใต้กรอบแนวคิดประชาธิปไตยซึ่งเน้นความยึดโยงของผู้แทนกับประชาชน กลไกดังกล่าวจึงถูกวิจารณ์ว่าเป็นการออกแบบที่ลดทอนอำนาจของประชาชนในการกำหนดทิศทางการเมือง อีกทั้งยังขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจ เนื่องจากฝ่ายบริหารในขณะนั้นมีบทบาทอย่างสูงในการแต่งตั้งบุคคลเข้าสู่วุฒิสภา ทำให้สภาสูงอาจขาดความเป็นอิสระและความสามารถในการตรวจสอบถ่วงดุลอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องความโปร่งใสของกระบวนการสรรหา ที่ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะและไม่มีหลักเกณฑ์ชัดเจน ส่งผลให้เกิดข้อครหาว่าเป็นการใช้กลไกรัฐธรรมนูญเพื่อสืบทอดอำนาจ ขัดต่อหลักธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรมที่เน้นความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ความชอบธรรมของอำนาจจึงกลายเป็นคำถามสำคัญในบริบทของระบบรัฐธรรมนูญที่ควรจะเป็นกลไกในการควบคุมอำนาจมิใช่เพื่อค้ำจุนอำนาจอย่างไม่จำกัด อีกทั้งลักษณะการแต่งตั้งวุฒิสภายังสะท้อนลักษณะของระบอบอำนาจนิยมที่ใช้กลไกประชาธิปไตยเพียงบางส่วนเพื่อสร้างความชอบธรรมภายนอกแต่ยังคงควบคุมอำนาจที่แท้จริงไว้ในกลุ่มชนชั้นนำ ด้วยเหตุนี้ แนวคิดเรื่องรัฐธรรมนูญนิยมจึงถูกนำมาใช้วิพากษ์ว่ารัฐธรรมนูญไม่ควรถูกออกแบบมาเพื่อประโยชน์ทางการเมืองของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ควรเป็นกรอบกติกาที่ป้องกันมิให้เกิดการใช้อำนาจอย่างเกินขอบเขต และเพื่อส่งเสริมให้เกิดระบบการเมืองที่เปิดกว้างและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย การได้มาซึ่งวุฒิสภาภายใต้รัฐธรรมนูญ 2560 จึงไม่เพียงเป็นปัญหาทางกฎหมายเท่านั้น แต่ยังเป็นการสะท้อนวิกฤตโครงสร้างของระบอบประชาธิปไตยไทยที่ยังไม่

สามารถหลุดพ้นจากอิทธิพลของระบอบอำนาจนิยมและการออกแบบระบบการเมืองเพื่ออำนาจของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอย่างต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับต่าง ๆ บทความ วารสาร เอกสารทางด้านกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศ แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ผลการวิจัย

1. สมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรต่างก็มีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ และรัฐธรรมนูญก็ได้กำหนดให้สภาทั้งสองทำหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชน แต่ในทางปฏิบัติแล้วปรากฏว่าสภาทั้งสองมีวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกภาพที่แตกต่างกัน กล่าวคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีมาจากการเลือกตั้ง ส่วนสมาชิกวุฒิสภากลับมีที่มาจากการแต่งตั้งซึ่งไปสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยและหลักความเป็นผู้แทนปวงชน การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของต่างประเทศส่วนใหญ่แล้วจะมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งอาจโดยวิธีการเลือกตั้งทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ วิธีการดังกล่าวทำให้ได้ตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยอีกด้วย ดังนั้นเพื่อให้สมาชิกวุฒิสภาของไทยทำหน้าที่และมีสถานะเป็น ตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง และสามารถทำงานได้อย่างอิสระตามวัตถุประสงค์ของการมีวุฒิสภาดังเช่นนานาประเทศ

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ให้มีสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน โดยการการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง การเลือกตั้งใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ ในกรณีที่จังหวัดใดมีสมาชิกวุฒิสภาได้มากกว่าหนึ่งคน ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีได้在该จังหวัดนั้น เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา แต่เกิดปัญหาหากว่าท่านว่าเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้มีสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 150 คน ซึ่งมีที่มา 2 ประเภท (1) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนจำนวน 76 คน โดยกำหนดให้เขตจังหวัดเป็นเขต

เลือกตั้ง และในแต่ละจังหวัดจะมีสมาชิกวุฒิสภาได้จังหวัดละ 1 คน (2) จากการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 74 คน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 วาระแรก ให้มีวุฒิสภา 250 คน มีที่มาโดยคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะ และคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้ง เป็นผู้ดำเนินการสรรหา วาระที่สอง ให้มีวุฒิสภา 200 คน มีที่มาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ด้านต่าง ๆ จึงเกิดข้อเปรียบเทียบว่ามีข้อดีข้อเสียและผลกระทบเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา รวมทั้งการเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

3. ในสหราชอาณาจักรกำหนดให้สมาชิกสภาขุนนางอังกฤษมาจาก (1) ขุนนางฝ่ายศาสนา จำนวน 26 คน (2) ขุนนางฝ่ายฆราวาส แบ่งเป็นขุนนางซึ่งได้รับตำแหน่งโดยการสืบตระกูล จำนวน 773 คน ขุนนางซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตลอดชีวิตจำนวน 374 คน ขุนนางตุลาการคัดเลือก จำนวน 21 คน

สหรัฐอเมริกา รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา กำหนดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาของสหรัฐอเมริกามี 100 คน จาก 50 รัฐ ๆ ละ 2 คนเท่ากันทุกรัฐ แนวทางการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาให้ประชาชนในแต่ละรัฐเป็นผู้เลือกตั้งโดยตรงรัฐละ 2 คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 6 ปี สมาชิก แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มกลุ่มที่ 1 หมดวาระสิ้นปีที่สอง กลุ่มที่ 2 หมดวาระสิ้นปีที่สี่ และกลุ่มที่ 3 หมดวาระสิ้นปีที่หก ทั้งนี้กำหนดให้จัดการเลือกตั้ง 1 ใน 3 ของสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ ๆ ทุก 2 ปี

สาธารณรัฐฝรั่งเศส กำหนดจำนวนสมาชิกวุฒิสภามี 321 คน มาจากสาธารณรัฐฝรั่งเศส 286 คน จากจังหวัดโพ้นทะเลและดินแดนโพ้นทะเล 13 คน จากชาวฝรั่งเศสซึ่งอาศัยอยู่ต่างประเทศ 12 คน การเลือกตั้งโดยคณะผู้เลือกตั้งซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาภาค สมาชิกสภาจังหวัด และตัวแทนที่สมาชิกสภาเทศบาลตั้งขึ้นวาระ 9 ปี โดยจะมีการพ้นตำแหน่ง 1 ใน 3 ทุก ๆ 3 ปี กำหนดให้จัดการเลือกตั้ง 1 ใน 3 ของสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ ๆ ทุก 3 ปี

ประเทศญี่ปุ่นวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิก 252 คน ในจำนวนนี้ 152 คน ได้รับการเลือกตั้งจากเขตเลือกตั้งซึ่งแบ่งตามเขตปกครองที่มีอยู่ 47 เขต แต่ละเขตมีผู้แทนได้ตั้งแต่ 2 – 8 คน ตามสัดส่วนของจำนวนพลเมือง ส่วนสมาชิกอีก 100 คนได้รับการเลือกตั้ง

จากประชาชนทั้งประเทศ โดยถือว่าทั้งประเทศญี่ปุ่นเป็นเขตการเลือกตั้งเดียวกันสมาชิกวุฒิสภามีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 6 ปี กึ่งหนึ่งของสมาชิกหมดวาระทุก ๆ 3 ปี ทุก ๆ 3 ปี จะมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งหนึ่ง โดยเลือกจากแต่ละเขตจำนวน 76 คน เลือกจากทั่วประเทศ 50 คน รวมเป็น 126 คน

จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของไทยจากการแต่งตั้งมาเป็นวิธีการเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทยขณะนี้ควรให้สมาชิกวุฒิสภาได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง และจะทำการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในวันเดียวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยวิธีการเลือกตั้งจากบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองเสนอมาโดยไม่บังคับว่าประชาชนจะต้องเลือกสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นพรรคเดียวกันและจะแบ่งสัดส่วนจำนวนของสมาชิกวุฒิสภาระหว่างพรรคตามคะแนนนิยมที่ได้รับจากประชาชน

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายตามประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายของการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ถือเป็นประเด็นทางกฎหมายที่ก่อให้เกิดข้อถกเถียงในแง่ของความชอบธรรม และหลักการถ่วงดุลอำนาจในระบอบประชาธิปไตย โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้วุฒิสภามาจากการสรรหาโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ไม่ใช่การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, มาตรา 269-272) ซึ่งทำให้สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจแต่ขาดความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนของประชาชน

จากบทความพบว่า การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในลักษณะดังกล่าวมีลักษณะผูกขาดอำนาจและเปิดช่องให้เกิดการครอบงำทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อวุฒิสภามีอำนาจร่วมลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 272 ส่งผลให้ฝ่ายบริหารสามารถสืบทอดอำนาจได้แม้ไม่ได้รับเสียงข้างมากจากประชาชน (มุกดา อินตะสาร, 2563) นักวิชาการด้านนิติรัฐยังชี้ว่ารูปแบบนี้ขัดต่อหลัก Rule of Law และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (สุรพล นิตไกรพจน์, 2562)

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยที่แท้จริงควรประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน ได้แก่ การเลือกตั้งโดยตรง เสรี และเป็นธรรม รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจทางนโยบาย (Dahl, 1989) อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาในบทความพบว่า กระบวนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาของไทยตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่ง ส่งผลให้เกิด “ประชาธิปไตยที่ปราศจากประชาชน” ซึ่งลดทอนความไว้วางใจของประชาชนต่อระบบการเมือง

ในประเทศที่ใช้ระบบสองสภา เช่น สหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย วุฒิสภาได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงทั้งหมด เพื่อให้มีความชอบธรรมและเป็นกลไกตรวจสอบอำนาจฝ่ายบริหาร (Lijphart, 2012) ดังนั้น การไม่มีส่วนร่วมของประชาชนในการสรรหาวุฒิสภาของไทย จึงสวนทางกับแนวโน้มประชาธิปไตยสากล

3. ข้อเสนอแนะทางการแก้ไขกฎหมาย

บทความเสนอว่า ควรมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปลี่ยนวิธีการได้มาซึ่งวุฒิสภาให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย โดยเสนอให้วุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรง หรืออย่างน้อยเป็นระบบผสมที่เปิดให้ภาคประชาสังคมมีบทบาทในการเสนอชื่อ ทั้งนี้ เพื่อให้วุฒิสภาเป็นสถาบันที่มีอิสระ โปร่งใส และตรวจสอบได้ (นิติภูมิธณัฐ มิ่งรุจิราลัย, 2564)

นอกจากนี้ การส่งเสริมให้มีการกระจายอำนาจในการสรรหา และให้ภาคประชาสังคมมีบทบาทในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ที่เหมาะสมจะช่วยลดอิทธิพลของกลุ่มอำนาจและเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในระดับโครงสร้าง

สรุปอภิปรายผลการศึกษาในบทความสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของการได้มาซึ่งวุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญปี 2560 ว่าไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยในมิติต่าง ๆ ทั้งในด้านกฎหมาย ความชอบธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ยังอาจเปิดช่องให้เกิดการสืบทอดอำนาจทางการเมืองโดยไม่ผ่านกระบวนการเลือกตั้งโดยตรง ดังนั้น แนวทางการปฏิรูประบบวุฒิสภาควรมุ่งสู่การเพิ่มบทบาทของประชาชน ลดการผูกขาดของรัฐ และยกระดับมาตรฐานประชาธิปไตยของประเทศให้เทียบเคียงกับสากล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า แม่สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสถานะเป็นผู้แทนปวงชนตามรัฐธรรมนูญและมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติร่วมกัน แต่ในทางปฏิบัติกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกภาพของทั้งสองสภากลับมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนซึ่งสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย ในขณะที่สมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง โดยเฉพาะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งกำหนดให้วุฒิสภามาจากการสรรหาโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยไม่มีการเลือกตั้งของประชาชน จึงขัดต่อหลักการประชาธิปไตยและหลักความเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งแตกต่างจากแนวทางของนานาอารยประเทศที่ส่วนใหญ่ให้ประชาชนมีบทบาทในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม เช่น สหรัฐอเมริกาซึ่งใช้การเลือกตั้งโดยตรง รัฐละสองคนเป็นเวลา 6 ปี ฝรั่งเศสที่ใช้ระบบการเลือกตั้งโดยคณะผู้แทนในท้องถิ่น ญี่ปุ่นที่แบ่งการเลือกตั้งออกเป็นเขตจังหวัดและทั่วประเทศ และแม้แต่สหราชอาณาจักรที่เป็นราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ก็ยังมีการกระจายอำนาจให้ฝ่ายศาสนา ฝ่ายฆราวาส และฝ่ายตุลาการเข้ามามีบทบาทหลากหลาย ในอดีตของไทยเองก็เคยใช้ระบบการเลือกตั้งวุฒิสภาโดยตรงตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ซึ่งแม้จะมีข้อวิจารณ์ว่ามีการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง แต่ก็ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีบทบาทในการเลือกผู้แทนเข้าสู่วุฒิสภาอย่างแท้จริง ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในประเทศไทยจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยและความชอบธรรมในสายตาของประชาชนและสังคมโลก โดยข้อเสนอที่เหมาะสมคือการเปลี่ยนระบบการแต่งตั้งมาเป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนทั่วประเทศ โดยใช้ระบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองในวันเดียวกับการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่จำเป็นต้องเลือกสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้มีการกระจายอำนาจ ความหลากหลาย และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงเจตจำนงทางการเมืองผ่านระบบวุฒิสภาได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจภายในรัฐสภาไทยในระยะยาว

ในส่วน ข้อเสนอแนะในการวิจัย ได้แก่

1. ยกระดับความชอบธรรมทางประชาธิปไตย

ควรกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนทั่วประเทศ ซึ่งจะสะท้อนเจตจำนงของประชาชนอย่างแท้จริง ลดข้อครหาว่าถูกครอบงำจากฝ่ายบริหาร และเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ

2. ออกแบบระบบการได้มาซึ่งวุฒิสภาแบบผสม

อาจกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาร้อยละ 70 มาจากการเลือกตั้งโดยตรง และร้อยละ 30 มาจากการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการอิสระที่มีองค์ประกอบหลากหลายจากภาควิชาชีพ ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความชอบธรรมทางประชาธิปไตยและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

3. กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัคร ส.ว. อย่างเข้มงวด

ผู้สมัครควรมีอายุไม่น้อยกว่า 40 ปี มีประสบการณ์ในระดับประเทศหรือระดับนโยบายอย่างน้อย 10 ปี ปราศจากประวัติการทุจริต และไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพและจริยธรรมของวุฒิสภาในฐานะกลไกถ่วงดุลที่สำคัญ

4. จำกัดบทบาทของวุฒิสภาในกระบวนการเลือกนายกรัฐมนตรี

เสนอให้ตัดสิทธิของสมาชิกวุฒิสภาในการร่วมลงคะแนนเลือกนายกรัฐมนตรี โดยบทบาทควรจำกัดเฉพาะการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร และการพิจารณากฎหมาย เพื่อป้องกันการแทรกแซงที่อาจนำไปสู่การสืบทอดอำนาจ

5. ลดจำนวนสมาชิกวุฒิสภา

เสนอให้ลดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาจาก 250 คน เหลือ 150 คน เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการทำงาน ลดค่าใช้จ่ายของรัฐ และป้องกันการรวมศูนย์อำนาจในมือของบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป

6. ข้อเสนอเชิงกฎหมาย

(1) ยกเลิก พ.ร.ป. ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561

เสนอให้ยกเลิกกฎหมายฉบับนี้ และกำหนดบทเฉพาะกาลให้สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 สิ้นสุดวาระทันทีที่กฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับ พร้อมโอนอำนาจบางประการ เช่น การกลั่นกรองกฎหมาย ไปยังคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎร และการแต่งตั้งองค์กรอิสระให้เป็นอำนาจรวมของรัฐสภาทั้งสองสภาหรือองค์กรกลางที่โปร่งใส

(2) แก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 107

เสนอให้แก้ไขมาตรา 107 ให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรง จังหวัดละ 2 คน รวม 152 คน เพื่อสร้างความเป็นตัวแทนระดับพื้นที่ และลดช่องว่างระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่น

7. แนวทางปฏิบัติในอนาคต

เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในระดับจังหวัดและระดับชาติ เพื่อให้การออกแบบวุฒิสภาใหม่ตอบสนองความต้องการของสังคมในวงกว้าง

ศึกษาตัวอย่างระบบวุฒิสภาจากประเทศประชาธิปไตยอื่น ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และสหราชอาณาจักร เพื่อออกแบบระบบที่เหมาะสมกับบริบททางการเมืองไทย จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 อย่างรอบด้าน เพื่อเปลี่ยนโครงสร้างการเมืองให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาล

เอกสารอ้างอิง

دنพร สุปัญญา. (2567). เลือก สว. 67: เรื่องผิดปกติระหว่างทางกับความหวังในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2567. จาก <https://www.the101.world/thai-senate-race-2024/>

นิติภูมิธณัฐ มิ่งรุจิราลัย. (2564). ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูประบบวุฒิสภาไทย. *วารสารนิติศาสตร์*, 49(2), 115-132.

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2552). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มุกดา อินตะสาร. (2563). การสืบทอดอำนาจและการจัดการทางการเมืองผ่านวุฒิสภา. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์*, 12(1), 23-41.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (6 เมษายน 2560). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40ก หน้า 1

- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2548). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ: หลักการใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมยศ เชื้อไทย. (2549). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ฉบับใช้เรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สุรพล นิติไกรพจน์. (2562). *รัฐธรรมนูญกับนิติรัฐ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- BBC New ไทย. (2567). เลือก สว. ระดับจังหวัดวันนี้ คัด 3,080 คนเข้ารอบประเทศ. เรียกใช้ 20 กรกฎาคม 2567. จาก <https://www.bbc.com/thai/articles/cg330x42y2vo>
- Dahl, R. A. (1989). *Democracy and its Critics*. Yale University Press.
- Dahl, R. A. (1989). *Democracy and Its Critics*. Yale University Press.
- Lijphart, A. (2012). *Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*. Yale University Press.
- Montesquieu. (1748). *The Spirit of the Laws*. Accessed on July 20, 2024 from <https://www.britannica.com/biography/Montesquieu>
- North, D. C. (1990). *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge University Press.
- Schedler, A. (2006). *Electoral Authoritarianism: The Dynamics of Unfree Competition*. Lynne Rienner Publishers.
- THE STANDARD TEAM. (2557). คสช. ก่อรัฐประหารรัฐบาลเลือกตั้ง. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2567 จาก <https://thestandard.co/onthisday22052557/>
- Tushnet, M. (2008). *Weak Courts, Strong Rights: Judicial Review and Social Welfare Rights in Comparative Constitutional Law*. Princeton University Press.
- Weber, M. (1978). *Economy and Society*. University of California Press.